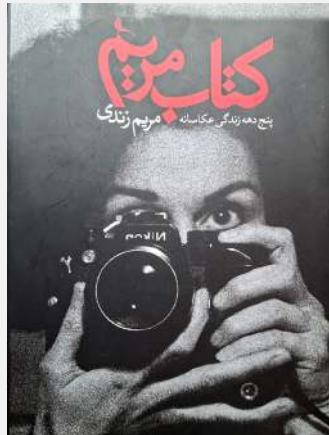

معرفی کتاب

کتاب مریم

مروری بر ۵۰ سال زندگی عکاسانه مریم زندی

■ مریم زندی و کتاب مریم

مریم زندی، یکی از مشهورترین چهره‌های هنر عکاسی معاصر ایران، متولد شهر گرگان است و هرچند امروز بیشتر عمر هشتادساله‌ی خود را در خارج از گرگان زندگی و سپری کرده، اما همواره خود را گرگانی می‌داند و اقلیم و فرهنگ گرگان‌دشت در اغلب آثار او بروز و ظهور دارد.

کتاب مریم، در ۵۰۰ صفحه رحلی تمام‌گلاسه رنگی، توسط شرکت چاپ و نشر نظر تهران، در ۱۶۰۰ جلد، به سال ۱۴۰۴ منتشر شده و البته در بهار ۱۴۰۵ روانه بازار گردید.

نگاهی به شناسنامه کتاب و عوامل دست‌اندرکار گردآوری و تدوین آن، نشان از احترام به مخاطب دارد. این کتاب زیر نظر محمودرضا بهمن‌پور و مریم زندی، با مشاوره هنری ابراهیم حقیقی گردآوری و تدوین شده است. نویسندگان یادداشت‌های کتاب نیز عبارتند از: مریم زندی، آرمان خلعتبری، محمودرضا بهمن‌پور، مارال دادور، ابراهیم حقیقی و هادی هزاوه‌ای.

ترجمه متون به زبان انگلیسی، توسط مارال دادور، ویراستاری متن توسط مژده حاتمی، طراحی گرافیک و عنوان کتاب توسط روشنک مافی انجام شده و مدیر تولید کتاب مهدی ابراهیم است.

محتوای کتاب، مروری است بر پنجاه سال زندگی هنری مریم زندی، به‌ویژه فعالیت‌های او در حوزه عکاسی، به همراه نمونه‌هایی از اسناد مرتبط با پیشینه‌ی فعالیت حرفه‌ای مریم زندی به‌عنوان یک عکاس و بازتابی از رفتارهای اجتماعی و نهادهای متولی داخلی و خارجی، نسبت به شاهکارهای عکاسی او. علاوه بر این، نمونه‌های زیادی از عکس‌های دیده شده و دیده نشده مریم زندی با موضوعات مختلف هنری، اجتماعی، گزارشی و... در این کتاب منتشر شده، که به گفته‌ی خود او، این عکس‌ها نمونه‌هایی انگشت‌شمار از هزاران فریم عکس او هستند. یادداشت‌های مندرج در این کتاب نیز در نوع خود، هم از نظر ادبی و هم از نظر محتوا، ارزنده و قابل تأمل هستند؛ برخی از این یادداشت‌ها به شرح زندگانی زندی، برخی به شرح فعالیت‌های حرفه‌ای عکاسی و بخشی نیز به نقد و بررسی آثار و سبک او در عکاسی می‌پردازند. به‌طور کل، با مطالعه‌ی این یادداشت‌ها، با زوایایی پنهان و ناشناخته از زندگی حرفه‌ای مریم زندی آشنا خواهید شد.

این کتاب با مقدمه‌ای ادبی، متگی بر نثری زیبا و شیوا از مریم زندی، با عنوان «چشم‌های نگرانم» آغاز می‌شود. در ادامه، مطلبی مفصل با عنوان «ایستادن با دوربین؛ زندگی و کار مریم زندی» به قلم آرمان خلعتبری، به همراه تصاویر و اسنادی از کارنامه فرهنگی و شغلی زندی، آمده است.

پس از آن، یادداشتی با عنوان «چهره‌به‌چهره» به قلم محمودرضا بهمن‌پور و سپس یادداشت‌هایی کوتاه از مارال دادور، هادی هزاوه‌ای و ابراهیم حقیقی، در نقد و بررسی آثار و سبک عکاسی مریم زندی، درج شده است. در انتهای کتاب نیز خلاصه‌ای به زبان انگلیسی، از تمامی مطالب مندرج در کتاب آمده و سعی شده برای تنوع و جلوگیری از تکرار، عکس‌های پیوست مطالب، متفاوت باشند. البته این نکته نیز لازم به یادآوری است که شماره‌گذاری پایین صفحات کتاب، نشان می‌دهد، این کتاب هم برای خواننده‌ی فارسی‌زبان و هم برای خواننده‌ی انگلیسی‌زبان طراحی شده است.

یکی از ویژگی‌های این کتاب، انتشار پوستره‌های نمایشگاه‌های انفرادی و گروهی مریم زندی، از سال‌های دور تاکنون است، که نشان می‌دهد مریم زندی علاوه بر این‌که عکاسی حرفه‌ای است، آرشپوی غنی و نظام‌مند از آثار و سوابق فعالیت‌های هنری خود دارد.

در این کتاب، علاوه بر پرتره‌هایی از چهره‌های مشهور هنری، علمی، ادبی و سیاسی ایران و جهان، تصاویری از رویدادهای بزرگ ورزشی، هم‌چون بازی‌های آسیایی، رویدادهای فرهنگی و هنری، مانند جشن هنر شیراز و جشن‌های ۲۵۰۰ ساله، ثبت لحظاتی از وقایع انقلاب ۱۳۵۷ ایران و فضای سیاسی ایران در سال ۱۳۵۸ و هم‌چنین عکس‌هایی با مضامین اجتماعی، طبیعی، دیتیل‌های هنری و ده‌ها موضوع دیگر، وجود دارد.

علاوه بر تمامی آن‌چه که در مورد این کتاب گفته شد و بسیار چیزی که گفته نشد، در این کتاب عکس‌ها و مدارکی وجود دارد که به‌نوعی به تاریخ معاصر منطقه گرگان و دشت گره خورده است، که هریک می‌تواند به عنوان منبع و مرجعی برای مطالعات تاریخ معاصر این منطقه مورد استفاده و استناد قرار گیرد. در ادامه فهرستی از این مدارک و اسناد ارائه خواهد شد.

اما پیش از آن، این نکته لازم به یادآوری است که، باتوجه به این که مریم زندی یکی از شاخص ترین چهره های تاریخ معاصر سرزمین گرگان است، بنابراین هریک از عکس های شخصی مریم زندی و یا آثار عکاسی او و هم چنین مدارک مبتنی بر فعالیت های فرهنگی و هنری او و...، همگی منابعی در مورد مدخل «مریم زندی»، به عنوان یکی از مدخل های پژوهشی سرزمین گرگان، قلمداد می شوند. لکن از آن جا که تمامی محتوای «کتاب مریم» منبعی قابل توجه پیرامون مدخل مریم زندی است، بنابراین، از این مدخل صرف نظر کرده و پژوهشگران را مستقیماً به کل محتوای کتاب ارجاع می دهیم. بنابراین، آن چه در ادامه خواهد آمد، مواردی است که پیرامون سایر موضوعات پژوهشی و مدخل های سرزمین گرگان، قابل ارجاع خواهند بود؛ به عنوان مثال موضوعات و مدخل هایی چون: ۱- قوم ترکمن ۲- عکس های عکاسان حرفه ای و مشهور از منطقه گرگان و دشت ۳- توتون کاری در گرگان ۴- کشت پنبه در گرگان ۵- تاریخ فعالیت های سینمایی و تلویزیونی در گرگان و دشت ۶- سریال آتش بدون دود ۷- فیلم صدای صحرا ۸- گرگان و دشت در نمایشگاه ها و نشریات سراسری ۹- خانواده زندی در گرگان ۱۰- مهندس ابوالقاسم زندی رئیس اداره املاک و مستقالات پهلوی گرگان و مدیر بنگاه توسعه ماشین آلات کشاورزی گرگان و دشت ۱۱- محمدرضا لطفی ۱۲- نادر ابراهیمی ۱۳- منظومه ویس و رامین و...

البته، عکس های دوران کودکی و مدارک حرفه ای مریم زندی به عنوان نمونه هایی از منابع مدخل مریم زندی -به ویژه مدارک و اسناد مربوط به پیش از دوران شهرت زندی- فهرست شده و در ادامه آمده است.

مریم زندی سوار بر جیب کروک- مزارع پنبه روستای شیرنگ- ۱۳۴۸

■ فهرست مدارک و اسناد مریم زندی

- عکس خانواده هادیان، در حیاط خانه، کنار درخت مرکبات (دوران جوانی خدیجه هادیان، مادر مریم زندی، به همراه پدر و مادرش) - گرگان - دوره پهلوی اول. (صفحه ۱۳ فارسی - ص ۴۹۲ انگلیسی)
- عکس مهندس ابوالقاسم زندی (پدر مریم زندی)، به همراه علی اکبر داور (بنیانگذار دادگستری در ایران) و گروه دیگری از رجال - (ابوالقاسم زندی مدتی در گرگان سرپرست املاک و مستقالات پهلوی و هم چنین مدیر بنگاه توسعه ماشین آلات کشاورزی بوده است) - تهران - اواخر پهلوی اول یا اوایل پهلوی دوم. (صفحه ۱۳ فارسی - ص ۴۹۲ انگلیسی)
- عکس مریم زندی در ۲ سالگی - عکاسخانه پارک، تهران، شاه آباد - ۱۳۲۷. (صفحه ۴۹۱ فارسی - ص ۱۴ انگلیسی)
- عکس مریم زندی در چهار سالگی - عکاسخانه پارک، تهران، شاه آباد - ۱۳۲۹. (صفحه ۱۰ فارسی - ص ۴۹۵ انگلیسی)
- عکس مریم زندی در ۷ سالگی، به همراه خانواده (پدر، مادر و دو خواهر) - عکاسخانه پارک، تهران، شاه آباد - اول مرداد ۱۳۳۲. (صفحه ۱۲ فارسی - ص ۴۹۳ انگلیسی)
- عکس مریم زندی در ۷ سالگی - عکاسخانه پارک، تهران، شاه آباد - اول مرداد ۱۳۳۲. (صفحه ۴۹۳ فارسی - ص ۱۲ انگلیسی)
- عکس مریم زندی در ۸ سالگی، به همراه خانواده (پدر، مادر و دو خواهر)، در بنگاه توسعه ماشین آلات کشاورزی گرگان - ۱۳۳۳. (صفحه ۴۹۰ فارسی - ص ۱۵ انگلیسی)
- مریم زندی در ۱۰ سالگی، سوار بر تراکتور - گرگان - ۱۳۳۵. (صفحه ۴۹۱ فارسی - ص ۱۴ انگلیسی)
- عکس مریم زندی در ۱۲ سالگی، به همراه دو خواهرش - گرگان - ۱۳۳۷. (صفحه ۴۹۰ فارسی - ص ۱۵ انگلیسی)
- گواهی کسب مقام و جایزه اول مریم زندی در مسابقه عکاسی جشن فرهنگ و هنر - ۱۳۴۸. (صفحه ۲۳ فارسی - ص ۴۸۲ انگلیسی)
- گواهی تحصیل مریم زندی در سال تحصیلی ۴۵-۱۳۴۴ رشته سیاسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران ۱۳۴۵. (صفحه ۱۵ فارسی - ص ۴۹۰ انگلیسی)
- کارت عضویت مریم زندی در فدراسیون کوهنوردی ایران - ۱۳۴۶. (صفحه ۴۸۷ فارسی - ص ۱۸ انگلیسی)
- کارت عضویت مریم زندی در فدراسیون اسکریم - ۱۳۵۰. (صفحه ۴۸۷ فارسی - ص ۱۸ انگلیسی)
- کارت عضویت مریم زندی در سازمان کوهنوردی - ۱۳۵۸. (صفحه ۴۸۷ فارسی - ص ۱۸ انگلیسی)
- کارت شناسایی مریم زندی در هفتمین جشن فرهنگ و هنر (به عنوان عکاس جشنواره) - ۱۳۵۲. (صفحه ۴۸۱ فارسی - ص ۲۴ انگلیسی)
- کارت عکاسی مریم زندی در جشن فرهنگ و هنر تخت جمشید - ۱۳۵۲. (صفحه ۴۸۱ فارسی - ص ۲۴ انگلیسی)
- دو کارت خبرنگاری مریم زندی - بدون تاریخ (صفحه ۴۸۱ فارسی - ص ۲۴ انگلیسی)
- کارت عضویت مریم زندی در سازمان تلویزیون ملی ایران، به شماره ۹۹۴ - بدون تاریخ (صفحه ۲۵ فارسی - ص ۴۸۰ انگلیسی)

- کارت عضویت مریم زندی به عنوان عکاس انتشارات سروش، به شماره ۱۱۴- بدون تاریخ (صفحه ۲۵ فارسی - ص ۴۸۰ انگلیسی)

- صفحه‌ای از خبر مجله اطلاعات هفتگی در مورد بازیگری مریم زندی در سریال «آتش بدون دود»- اطلاعات هفتگی. شماره ۱۷۸۱- ۱۵ اسفند ۱۳۵۴. (صفحه ۳۳ فارسی - ص ۴۷۲ انگلیسی)

- نامه‌ای از نادر ابراهیمی به مریم زندی- دی ۱۳۵۳. (صفحه ۱۴ فارسی - ص ۴۹۱ انگلیسی)

■ فهرست عکس‌های مریم زندی

- اتوپرتره مریم زندی با دخترهایش- ۱۳۶۲. (صفحه ۲۷۰ فارسی - ص ۲۳۵ انگلیسی)

- اتوپرتره مریم زندی از خودش- ۱۳۵۰ و نقاشی روی عکس از ابراهیم حقیقی- ۱۳۷۲. (صفحه ۳۳۸ فارسی - ص ۱۶۷ انگلیسی)

- مریم زندی در حال صعود از دیواره بند یخچال (صخره‌نوردی)- تهران، بند یخچال- عکاس: فریدون نجاج- ۱۳۴۵. (صفحه ۴۸۹ فارسی - ص ۱۶ انگلیسی)

- مریم زندی و نادر ابراهیمی، کوهنوردی در کوه‌های درکه تهران- ۱۳۴۷. (صفحه ۴۸۹ فارسی - ص ۱۶ انگلیسی)
- مریم زندی، سوار بر جیپ کروک، در مزارع پنبه روستای شیرنگ، در شرق گرگان- ۱۳۴۸. (صفحه ۴۸۳ فارسی - ص ۲۲ انگلیسی)

- مریم زندی و نادر ابراهیمی، با گروهی از اعضای گروه سازمان کوهنوردی ابرمرد- تهران، بند یخچال- ۱۳۵۰. (صفحه ۴۸۸ فارسی - ص ۱۷ انگلیسی)

- مریم زندی در صحنه‌ای از فیلم «صدای صحرا» ساخته نادر ابراهیمی- ۱۳۵۱. (صفحه ۲۲ فارسی - ص ۴۸۳ انگلیسی)

دختر ترکمن- ترکمن صحرا- ۱۳۴۸

- مریم زندی سوار بر اسب، در صحنه‌ای از سریال «آتش بدون دود»، ساخته نادر ابراهیمی- ۱۳۵۳. (صفحه ۳۲ فارسی - ص ۴۷۳ انگلیسی)

- مریم زندی در صحنه‌ای از سریال «آتش بدون دود»، ساخته نادر ابراهیمی- ۱۳۵۳. (صفحه ۴۷۸ فارسی - ص ۲۷ انگلیسی)

■ فهرست عکس‌های نادر ابراهیمی

علاوه بر دو عکس کوهنوردی نادر ابراهیمی و مریم زندی در درکه (۱۳۴۷) و بند یخچال (۱۳۵۰)، که در فهرست عکس‌های مریم زندی شرح داده شد، هم‌چنین عکس دیگری از نادر در اتاق کار خود (۱۳۶۹)، که جزو آثار عکاسی مریم زندی فهرست شده، یک عکس دیده‌نشده دیگر از نادر ابراهیمی در کتاب وجود دارد، که بدین شرح است:

- نادر ابراهیمی، کنار استخر امانیه تهران- ۱۳۵۴. (صفحه ۱۳ فارسی - ص ۴۹۲ انگلیسی)

■ فهرست آثار عکاسی مریم زندی در ارتباط با منطقه گرگان و دشت

- دخمه علی سگ‌باز در گرگان (نخستین عکس حرفه‌ای مریم زندی که در مسابقه عکاسی جشن هنر، رتبه نخست را کسب کرد).- ۱۳۴۸. (صفحه ۲۳ فارسی - ص ۴۸۲ انگلیسی)

- منظره‌ای از طبیعت گرگان در مه- سال ۱۳۴۹. (صفحات ۱۳۳-۱۳۲ فارسی - صص ۳۷۳-۳۷۲ انگلیسی)

- مزارع گندم گرگان- ۱۴۰۳. (صفحات ۱۱۲-۱۱۳ فارسی - صص ۳۹۳-۳۹۲ انگلیسی)

- منظره‌ای از مراتع استان گلستان- ۱۴۰۳. (صفحه ۳۴۱ فارسی - ص ۱۶۲ انگلیسی)

- تپه‌ماهورهای دشت ترکمن، از ارتفاعات خالدنبی- ۱۳۹۰. (صفحه ۳۴۲ فارسی - ص ۱۶۳ انگلیسی)

- دورنمای برج قابوس، با نمایی از گله شتر- گنبد قابوس- ۱۳۹۰. (صفحات ۴۸۵-۴۸۴ فارسی - صص ۲۱-۲۰ انگلیسی)

- دخترچه ترکمن، با نوزادی در بغل- ترکمن صحرا- ۱۳۴۸. (صفحات ۴۴۹-۴۴۸ فارسی - صص ۵۷-۵۶ انگلیسی)

- زنان ترکمن در داخل آلاچیق در حال نوشیدن چای- روستای ترکمن‌نشین یولمه‌خندان- ۱۳۷۱. (صفحه ۹۰ فارسی - ص ۴۱۵ انگلیسی)

- مرد ترکمن- روستای حاجی‌قوشان (گنبد قابوس)- ۱۳۸۶. (صفحه ۲۱ فارسی - ص ۴۸۴ انگلیسی)

- مرد ترکمن سوار بر اسب- ترکمن صحرا- ۱۳۴۸. (صفحه ۲۰ فارسی - ص ۴۸۵ انگلیسی)

- انبار گرمخانه توتون در حوالی گرگان (شرق گرگان)- سال ۱۳۷۶. (صفحه ۹۱ فارسی - ص ۴۱۴ انگلیسی)

- ریشه‌های توتون، در گرمخانه- روستای برفتان کتول- ۱۳۸۹. (صفحات ۳۰۱-۳۰۰ فارسی - صص ۲۰۵-۲۰۴ انگلیسی)

- کودکان در روستای شیرنگ، در شرق گرگان- ۱۳۴۸. (صفحه ۸۷ فارسی - ص ۴۱۸ انگلیسی)

- دو عکس مادر و کودک- روستای شیرنگ- ۱۳۴۸. (دو قطعه عکس- صفحه ۴۵۰ فارسی - ص ۵۵ انگلیسی)

- پرتره پیرزن- روستای شیرنگ- ۱۳۴۸. (صفحه ۴۵۱ فارسی - ص ۵۴ انگلیسی)
- مسجد تراکمه قاولقا- رازوگرلان، خراسان شمالی- ۱۳۹۸. (صفحات ۳۰۸-۳۰۹ فارسی - صص ۱۹۶-۱۹۷ انگلیسی)
- پشت صحنه فیلم «صدای صحرا»- ۱۳۵۱. (صفحه ۳۳ فارسی - ص ۴۷۲ انگلیسی)
- صحنه‌ای از سریال «آتش بدون دود»- ۱۳۵۳. (صفحه ۳۳ فارسی - ص ۴۷۲ انگلیسی)
- پشت صحنه سریال «آتش بدون دود»- ۱۳۵۳. (صفحه ۳۳ فارسی - ص ۴۷۲ انگلیسی)
- دو عکس از دو صحنه از نمایش «ویس و رامین»، به نویسندگی مهین تجدد و کارگردانی آربی اوانسیان، در هفتمین جشن هنر- تخت جمشید- ۱۳۵۲. (دو قطعه عکس در صفحات ۱۴۵ و ۱۴۶-۱۴۷ فارسی (۳۵۸-۳۵۹ و ۳۶۰ انگلیسی)
- پرویز کیمیاوی در حال تمرین صحنه‌ای از فیلم «مغول‌ها» در استودیو تلویزیون ملی ایران- (توضیح: در فیلم مغول‌ها، عده‌ای از قزاق‌های ساکن گرگان نقش مردان مغول را بازی کرده‌اند.)- ۱۳۵۱. (صفحه ۱۳۹ فارسی ص ۳۶۶ انگلیسی)
- نادر ابراهیمی در اتاق مطالعه و کار- ۱۳۶۹ (صفحه ۱۰۹ فارسی - ۳۹۶ انگلیسی)
- پرتره محمدرضا لطفی (پروژه چهره‌ها)- ۱۳۸۹. (صفحه ۲۶۳ فارسی - ص ۲۴۲ انگلیسی)
- تصویری از مریم زندی در حال عکاسی از محمدرضا لطفی (تصویر در آینه)- عکاسی در آتلیه (پروژه چهره‌ها)- ۱۳۸۹. (صفحه ۷۵ فارسی - ص ۴۳ انگلیسی)

خانواده زندی- بنگاه توسعه ماشین‌آلات کشاورزی گرگان- ۱۳۳۳

■ پوسترها و مجلات

- پوستر نمایشگاه هنر ترکمن (آثاری از زینت‌ها، بافته‌ها و جامه‌ها) از مجموعه منیر فرمان‌فرمائی‌ان- عکاسی از آثار: مریم زندی. موزه نگارستان تهران- آبان و دی ۱۳۵۷. (صفحه ۴۴ فارسی - ص ۴۶۱ انگلیسی)
- پوستر نمایشگاه «صورت و سنت در ترکمن صحرا»؛ مجموعه‌ای از عکس‌های مریم زندی. (این نمایشگاه قرار بود در آبان و دی ۱۳۵۷ برگزار شود، اما به دلیل وقوع انقلاب، در سال ۱۳۵۸ برگزار شد). تهران، موزه نگارستان- ۱۳۵۸. (صفحه ۴۴ فارسی - ص ۴۶۱ انگلیسی)
- زن ترکمن (رنگی)- چاپ شده در مجله عکاسی انگلیسی فوتوتکنیک- ۱۳۵۳. (صفحه ۳۰ فارسی - ص ۴۷۵ انگلیسی)
- زن ترکمن- چاپ شده روی جلد مجله زن روز. شماره ۷۳۴. شنبه ۱۴ مهر ۱۳۵۸. (صفحه ۴۴ فارسی - ص ۴۶۱ انگلیسی)
- عکس‌هایی از صحنه‌های سریال آتش بدون دود»، ساخته نادر ابراهیمی- چاپ شده در ص ۲۰۲ مجله تماشا- ۱۰ اسفند ۱۳۵۳. (صفحه ۴۷۷ فارسی - ص ۲۸ انگلیسی)
- صحنه‌ای از سریال «آتش بدون دود»، ساخته نادر ابراهیمی- چاپ شده روی جلد مجله تماشا- شماره ۲۱۱- ۲۷ اردیبهشت ۱۳۵۴. (صفحه ۳۴ فارسی - ص ۴۷۱ انگلیسی)
- صحنه‌ای از سریال «آتش بدون دود»، ساخته نادر ابراهیمی (گروهی از زنان ترکمن در کنار دیس‌های چیکدرمه)- چاپ شده روی جلد مجله زن روز- شماره ۸۲۹. شنبه ۷ شهریور ۱۳۶۰. (صفحه ۴۴ فارسی - ص ۴۶۱ انگلیسی)

مریم زندی- بنگاه توسعه ماشین‌آلات کشاورزی گرگان- ۱۳۳۵